

ARTICOLUL 3 DIN CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI – COMENTARIU ȘI JURISPRUDENȚĂ A C.E.D.O.

Conf. univ. dr.
AURORA CIUCĂ
Universitatea „Mihail Kogălniceanu” – Iași

Atât documentele onusiene privind drepturile omului (Declarația Universală a Drepturilor Omului – în art. 5 – și Pactul Internațional relativ la drepturile civile și politice – în art. 7 –) cât și cele internaționale regionale (Convenția Europeană – în art. 3 –, Convenția Americană – în art. 5 –, Carta Africană a drepturilor omului și popoarelor – în art. 5 –) conțin în catalogul lor dreptul de a nu fi supus tuturor sau tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante.

Deși nici unul dintre documentele menționate nu definește tortura sau tratamentele și pedepsele având această calificare termenii redactării sunt aproape aceiași: “nimeni nu poate fi supus torturii pedepselor sau tratamentelor (crude), inumane ori degradante” Pactul relativ la drepturile civile și politice aduce o completare legată de interzicerea experimentelor medicale sau științifice fără consimțământul persoanei, Convenția Americană a Drepturilor Omului își intitulează art. 5 “dreptul la un tratament omenos” și accentuează pe necesitatea respectului datorat persoanei pe perioada privării de libertate iar Carta Africană introduce, în același articol, interzicerea tratamentelor sau pedepselor degradante, inumane alături de dreptul de a nu fi supus sclaviei și traficului de sclavi.

Mecanismele create de documentele pe care le-am menționat sunt Comitetul Drepturilor Omului (pentru statele părți la Pactul Internațional pentru drepturi civile și politice, care pe baza dispozițiilor Protocolului facultativ poate soluționa și plângeri individuale), Curtea Europeană a drepturilor omului (pentru Convenția Europeană), Comisia și Curtea Interamericană (pentru Convenția Americană) și Comisia Africană și Curtea Africană pentru drepturile omului și popoarelor.

Pe de altă parte, tortura și tratamentele inumane și degradante fiind, în principal, asociate cu privarea de libertate, în cadrul ONU au fost adoptate standarde internaționale privind tratamentul prizonierilor¹, privind interzicerea arestărilor și detențiilor arbitrare² și principiile eticii medicale³.

În anul 1984, este adoptată *Convenția internațională împotriva torturii sau a altor tratamente sau pedepse crude, inumane, degradante* (intrată în vigoare în 1987), convenție cu caracter specific, care, în considerarea art. 5 din Declarația Universală și a art. 7 din Pactul Internațional relativ la drepturile civile și politice, are ca obiectiv protejarea integrității și demnității tuturor persoanelor. Convenția definește tortura ca fiind “orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere puternică sau o suferință fizică sau psihică, în scopul de a obține de la aceasta sau de la o terță persoană informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis, ori este bănuită că l-a comis, ori de a

---

¹ În anul 1955 a fost adoptat un asemenea Cod cuprinzând reguli aplicabile prizonierilor, pregătit de Comitetul Consultativ de Experți și aprobat de Adunarea Generală ONU prin rezoluția 415 (V) din 1 decembrie (în care regula 31 se referea la interzicerea pedepselor corporale, a închiderii în celule neluminate etc).

² În 1961, prin rezoluția 2(XVII) din 14 martie s-a propus un proiect privind protecția împotriva arestărilor arbitrare iar în 1987, Grupul de lucru creat în acest sens a prezentat Adunării Generale 39 de principii referitoare la detenție.

³ Principiile Eticii Medicale adoptate de Adunarea Generală prin Rezoluția 37/194 din 18 decembrie 1982 se referă la tratamentul deținuților și impun reguli clare, aplicabile personalului medical din locurile de detenție (art. 2, de pildă, stipulează că orice activitate prin care o persoană din personalul medical se angajează, activ sau pasiv, în orice act de participare, complicitate, instigare, tentativă de a comite torturi, sau tratamente inumane ori degradante contravine eticii medicale și va suporta consecințe legale).

o intimidă sau de a face presiuni asupra unei terțe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferințe sunt săvârșite de un agent al autorității publice sau de orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau la instigarea ori cu consimțământul expres sau tacit al unor asemenea persoane”(art. 1).

Situându-se pe linia documentelor anterioare care înscriu dreptul de a nu fi supus torturii în rândul drepturilor non-derogabile (art. 4 din Pactul Internațional relativ la drepturile civile și politice, art. 15 din Convenția Europeană, art. 27 din Convenția Americană) și statele semnatare ale Convenției împotriva torturii se angajează să nu justifice asemenea tratamente nici în caz de război, nici de instabilitate politică și nici în alte situații excepționale pe care le-ar traversa (art. 2 al. 2)

De asemenea, art. 3 al Convenției interzice extrădarea unei persoane într-o țară în care există motive temeinice să se creadă că aceasta ar putea fi supusă torturii sau unor tratamente crude, degradante sau chiar pedepsei capitale⁴.

Convenția se detașează de celelalte documente prin introducerea a două elemente de noutate constând în:

- aplicarea principiului represiunii universale (specific dreptului internațional penal) în virtutea căruia, o persoană care a comis acte de tortură pe teritoriul unui stat poate fi reținută, judecată și condamnată pe teritoriul oricărui stat-parte s-ar afla sau poate fi extrădată la cerere, în statul unde a comis fapta;

- posibilitatea efectuării unei anchete internaționale pe teritoriul unui stat-parte (cu consimțământul acestuia), dacă există informații că acolo se practică acte de tortură.

Mecanismul stabilit de Convenție în anul 1987 este Comitetul împotriva torturii, format din 10 membri, experți individuali, aleși de către statele părți pentru o perioadă de patru ani. Comitetul poate soluționa plângeri inter-state dacă există o declarație de recunoaștere a competenței din partea statelor implicate, precum și plângeri individuale, condiționate de existența aceleiași declarații. Pe lângă acestea, Comitetul poate, în temeiul art. 20 din convenție, ca în cazul în care primește informații conform cărora, pe teritoriul unui stat-parte se practică în mod sistematic tortura, să invite acel stat să coopereze în examinarea informațiilor și să-i facă cunoscute observațiile sale. Considerăm că această activitate poate fi numită “auto-sesizare” a Comitetului în virtutea rolului său și constituie o procedură distinctă de cele de raportare și de soluționare. În virtutea acestui articol, Comitetul este abilitat să constituie o comisie de anchetă, compusă dintr-un număr de membri ce rămâne la latitudinea sa și poate vizita statul vizat. De menționat faptul că, la finalul anchetei, Comitetul nu întocmește un raport, ci transmite doar statului respectiv comentariile și sugestiile sale. Procedura este confidențială și, abia după consultări, Comitetul va decide dacă este necesară includerea în raportul anual (adresat statelor-părți și Adunării Generale) a unei relatări asupra rezultatelor. Faptul că ne aflăm în fața unei proceduri speciale este confirmat de dispozițiile art. 28 din Convenție, care lasă deschisă posibilitatea statelor ca, în momentul semnării sau ratificării convenției să declare că nu recunosc această competență. Cu toate acestea, un număr foarte redus de state au făcut asemenea declarații.

Convenția Europeană pentru prevenirea torturii, a tratamentelor ori pedepselor inumane sau degradante, adoptată în 1987 (și intrată în vigoare în 1989), este un alt important instrument care, pe de o parte, stabilește standarde minime pentru deținuți, iar pe de altă parte, monitorizează activitatea statelor și, mai mult, întreține un dialog cu oficialii statelor cu atribuții în acest domeniu.

Deși în Europa, la data adoptării sale, exista mecanismul instituit de Convenția Europeană, s-a subliniat necesitatea existenței unui mecanism nejudiciar, cu caracter preventiv în acest domeniu. De altfel, în preambulul acestui document există referiri la art. 3 al Convenției Europene

---

⁴ A se vedea în acest sens, A.Ciucă, *Aspecte ale drepturilor omului referitoare la extrădare*, în revista “Dreptul”, nr. 10/1999, p. 22.

și la faptul că și “privarea de libertate” trebuie înțeleasă potrivit formulării art. 5 al aceluiași document.

Convenția creează un Comitet European pentru prevenirea torturii și a tratamentelor și pedepselor inumane și degradante format din câte un reprezentant al fiecărui stat parte (juriști, medici, polițiști, preoți de penitenciar etc) care, după cum am menționat, în virtutea rolului său preventiv, poate face vizite statelor-părți și recomandări. Vizitele pot fi efectuate atât în timp de pace cât și de război sau de situații excepționale și au ca obiectiv observarea condițiilor create persoanelor aflate în arestul poliției, închisori, instituții psihiatrice, centre de primire a refugiaților, centre de detenție pentru minori.

Vizitele Comitetului sunt periodice (anuale), potrivit competenței stabilite de convenție sau ad-hoc (când Comitetul, în urma sesizărilor primite decide, de îndată, observarea la fața locului). În timpul lor, reprezentanții săi au libertate de mișcare pe teritoriul statului vizitat, pot pătrunde în orice loc de detenție, pot interviua persoanele private de libertate. Obligația pe care o are comitetul este de a respecta regulile de drept intern și etica profesională. La încheierea vizitei, Comitetul întocmește un raport final, confidențial, pe care îl trimite statului vizitat (acesta având, la rândul său, obligația de a răspunde la recomandările făcute). De la principiul confidențialității Convenția prevede două excepții de publicare:

- atunci când un stat cere în mod expres ca atât raportul comitetului cât și răspunsul său să fie publicate;

- atunci când un stat refuză să coopereze ori să se conformeze recomandărilor comitetului (caz în care, acesta va decide cu 2/3 din numărul membrilor săi publicarea).

Din cele menționate se observă că documentul pe care-l analizăm nu conține o definiție a torturii, dar trimite la Convenția Europeană, art. 3.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului – articolul 3.

Nici Convenția Europeană nu formulează o definiție în textul său dar, în timp, Comisia Europeană (care a funcționat până în 1998, când s-a modificat mecanismul european) și respectiv Curtea Europeană, prin jurisprudență, au stabilit criteriile și reperele necesare statelor. Astfel, în Cauza Greacă⁵ Comisia a definit aceste fapte, realizând o ierarhizare a lor, în funcție de gravitatea tratamentului prohibit. Tortura era calificată drept tratament inuman având ca scop obținerea de informații sau mărturii sau aplicarea unei pedepse. Tratamentul sau pedeapsa inumană era de natură să provoace în mod voluntar suferințe grave, mentale sau fizice care nu pot fi justificate, iar tratamentul sau pedeapsa degradantă este cel care umilește grav persoana în fața altora și o determină să acționeze împotriva voinței sau conștiinței sale.

În 1978, în cazul Irlanda vs. Regatul Unit, Curtea Europeană se pronunță cu privire la faptele reținute și revine asupra calificării noțiunilor de tortură, pedeapsă sau tratament degradant sau inuman. Tortura este, în viziunea Curții, tratamentul inuman aplicat deliberat ce provoacă suferință deosebit de gravă și atroce; tratamentul inuman presupune aplicarea unei suferințe puternice fizice sau mentale iar tratamentul degradant este de natură a produce victimei teamă, îngrijorare, umilință și de a-i înfrânge rezistența fizică și morală.

După cum se observă, criteriile ce permit a delimita dacă un stat a săvârșit un act de tortură sau un tratament inuman sau degradant prezintă un înalt grad de subiectivitate și se raportează la fiecare caz concret.

Paradoxal este faptul că, potrivit acestei delimitări, pe grade de gravitate, într-un număr extrem de mic de cazuri individuale adresate Curții aceasta a calificat încălcările ca fiind torturi, majoritatea fiind încadrate în categoria tratamentelor inumane.

---

⁵ Cazul introdus în anul 1969 de Danemarca, Franța, Norvegia, Suedia și Olanda împotriva Greciei.

Dacă, de pildă în cazul *Dulas vs. Turcia*⁶ (hotărârea din 30 ian. 2001) distrugerea de către forțele de securitate a casei și proprietății petentului, care avea peste 70 de ani și care, în consecință a fost nevoit să se mute din comunitatea în care a trăit o viață a fost calificată (corect) ca fiind tratament inuman, în cazul *Tomasi vs. Franța* (judecat în 1992)⁷ în care petentul a fost lovit, lăsat dezbrăcat în fața ferestrei deschise timp de trei ore, bătut în mod sistematic, nu s-a reținut tortura (deși se urmărea obținerea de informații în acest mod), ci săvârșirea de tratamente inumane și degradante.

La fel, în cazul *Egnuz vs. Cipru* (din decembrie 2000), în care petentul, cetățean britanic, traficant de droguri, a fost arestat după ce un ofițer al echipei antidrog l-a bătut cu arma peste față și peste cap chiar și după ce a căzut s-a ajuns la concluzia că a fost vorba despre un tratament inuman.

În *Ribitsch vs. Austria* (din 4 decembrie 1995), petentul a fost maltratat de polițiști în timpul interogatoriului și agresat fizic pentru a fi determinat să recunoască faptele imputate. Deși scopul acestor tratamente era și acela de a obține informațiile necesare Curtea apreciază că leziunile reprezintă agresiuni ce constituie tratamente inumane și degradante⁸.

În cazul *Klaas vs. Germania* (septembrie 1993)⁹ Curtea a ajuns la concluzia că nu se poate reține nici o încălcare a art. 3. În opinia divergentă formulată, judecătorul Pettite arată că evaluarea nivelului minim (pe care trebuie să-l atingă relele tratamente pentru a fi incluse în art. 3) este relativă și reamintește (cazul *Irlanda vs. Regatul Unit*) că aceasta depinde de toate circumstanțele cazului, cum ar fi durata relelor tratamente, efectele fizice ori psihice pe care le produc și, în anumite situații sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei.

De dată recentă (1999), în cazul *Selmouni vs. Franța*¹⁰ Curtea a conchis că unele tratamente sau practici calificate anterior ca fiind “inumane sau degradante” trebuie să fie asimilate torturii. Se urmărește astfel evitarea unor încadrări diferite și creșterea fermității în aprecierea atingerilor aduse valorilor esențiale ale democrației. În acest caz, actele de violență fizică și psihică care au fost de natură a provoca dureri și suferințe “acute” (în sensul art. 1 al Convenției Națiunilor Unite împotriva torturii) și au avut un caracter grav și crud au fost considerate acte de tortură.

Cazuri în care Curtea a reținut săvârșirea actelor de tortură

În cazul *Irlanda vs. Regatul Unit*, deja menționat, tortura reprezintă, în viziunea Curții, tratamentul inuman aplicat deliberat ce provoacă suferință deosebit de gravă și atroce. În Cauza greacă, instanța reține că tortura este “o formă agravată de tratament inuman care are drept scop obținerea de informații sau mărturisiri sau aplicarea unei pedepse”. Citite împreună, deciziile Curții ne oferă trei criterii pentru identificarea torturii și anume: o anumită intensitate a suferinței, existența intenției și a unui scop determinat.

Jurisprudența ulterioară a Curții ajută la identificarea unor acte de tortură. Acestea constau în:

---

⁶ Information Note nr. 26 on the Case-law of the Court, p.5,6, European Council.

⁷ Hotărâri ale CEDO, Editura Polirom, 2000, p.34 și urm.

⁸ Idem, pp.476-491.

⁹ Era vorba, printre altele, de rezistența pasivă opusă organelor de poliție, la care s-a ripostat în mod absolut disproporționat de către acestea, prin folosirea cătușelor, deși arestatul nu avea intenția nici să fugă și nici nu prezenta pericol. A se vedea culegerea de Hotărâri ale Curții Europene a drepturilor omului, p. 379 și urm. și opinia divergentă, p. 391.

¹⁰ Curtea a constatat încălcarea art. 3 de către autoritățile franceze prin acte extrem de grave: lovirea sistematică a unei persoane deținute care au provocat o infirmitate permanentă, supunerea la grave umilințe, atentat la pudoare care au fost de natură să genereze sentimente de panică, inferioritate servind la “umilirea, înjosirea și anihilarea eventuală a rezistenței fizice și morale a petiționarului”.

- aplicarea de șocuri electrice pe corpul dezbrăcat, legarea cu mâinile la spate și suspendarea de brațe (metoda “spânzurării palestinieni”), aplicarea de lovituri și proferarea de insulte persoanei aflate în asemenea situație (cazul Askoy vs. Turcia)¹¹;

- violul comis asupra unei minore aflate în detenție de către un agent al statului (cazul Aydin vs. Turcia);

- aplicarea de lovituri unei persoane aflate în detenție, supunerea la umilințe și acte de violență fizică și psihică (cazul Selmouni vs. Franța, menționat anterior).

În cazul Nevmerzhitsky vs. Ucraina (hotărârea din aprilie 2003) Curtea a ajuns la concluzia că a fost săvârșit un act de tortură prin faptul de a hrăni forțat un deținut care declarase greva foamei – deși nu era justificat din punct de vedere medical –. Petiționarul, manager bancar, acuzat că ar fi comis unele ilegalități a protestat față de modul în care s-au derulat investigațiile prin refuzul hranei. Împotriva voinței sale a fost hrănit, în mai multe rânduri, prin intermediul unei sonde introduse în tubul digestiv, după ce a fost legat de un scaun. La acest tratament se adaugă condițiile improprie de detenție (suprapopularea celulei, lipsa de igienă, izolare totală timp de 10 zile) care i-au provocat boli de piele. În plus, i s-a refuzat continuarea tratamentului medical prescris pentru o afecțiune de care suferea la data reținerii.

De dată recentă, în cazul Ilașcu și alții vs. Moldova și Rusia (hotărârea din iulie 2004) pentru primul dintre petiționari care a fost deținut ani în șir în condiții de izolare totală, într-o celulă fără lumină naturală, fără să beneficieze de un tratament medical și cu teama executării pedepsei cu moartea la care fusese condamnat, Curtea reține săvârșirea de tratamente inumane dar care ating severitatea actelor de tortură.

Tot acte de tortură au fost reținute și în cazurile Bursuc vs. România (hotărârea din 12 octombrie 2004) și Abdülsamet Yaman vs. Turcia (hotărârea din 2 noiembrie 2004).

Cazuri în care Curtea a reținut săvârșirea de tratamente și pedepse inumane

1. Acte săvârșite de forțele de poliție

Cazul Irlanda vs. Regatul Unit (hotărârea din ianuarie 1978). Curtea a identificat, pe de o parte, un set de 5 tehnici speciale folosite împotriva persoanelor aflate în detenție, denumite și tehnici „de dezorientare” sau de „privare senzorială”. Acestea constau în: acoperirea capetelor deținuților, expunerea lor la un fluierat zgomotos și continuu, în privarea lor de somn, limitarea alimentației și obligarea lor la șederea prelungită în picioare, la zid, într-o postură penibilă. Aceste acte nu au fost considerate tortură (pentru că nu au cauzat suferințe de intensitate și cruzimea pe care tortura le implică) ci tratamente inumane și degradante.

În același caz, dar împotriva altor deținuți, Curtea a reținut că într-un campus militar deținuții au fost loviți cu pumnii și picioarele, ceea ce le-a produs suferințe și leziuni corporale. Curtea a apreciat că a fost vorba despre tratamente inumane.

Cazul Tomasi vs. Franța (hotărârea din august 1992) în care loviturile repetate aplicate persoanei reținute de poliție care i-au produs numeroase leziuni au fost calificate drept tratamente inumane și degradante.

Alte cazuri recente ce pot fi amintite sunt: Çolak și Filizer vs. Turcia (hotărârea din 8 ianuarie 2004), Tekin vs. Turcia (1998).

2. Tratamentul aplicat deținuților

Chiar dacă textul Convenției nu face referiri la tratamentul deținuților Curtea, prin jurisprudența sa a stabilit că se impune respectarea unor condiții de detenție care să nu aducă atingere demnității umane și să nu provoace suferințe mai mari decât cele care, inevitabil, sunt inerente acestei situații (formulare a fost făcută în cazul Kudla vs. Polonia, în hotărârea din

---

¹¹ Petiționarul, metalurgist turc suspectat a fi membru activ al PKK este arestat preventiv și deținut 14 zile, timp în care i se aplică tratamentul menționat. Hotărârea Curții din decembrie 1996 reține că pentru săvârșirea acestor acte este nevoie de o pregătire specială și chiar de antrenament, astfel că nu puteau fi comise decât în mod deliberat de organele poliției și în vederea obținerii de mărsturisiri.

octombrie 2000). Privarea de hrană a deținuților (Cipru vs. Turcia din 1976), refuzul asistenței medicale de specialitate (Hurtado vs. Elveția, din 1994, Pantea vs. România, din 2003) pot fi exemple de tratamente inumane. De asemenea, deținerea în condiții de izolare, în celule fără ferestre, interzicerea vizitelor, a contactului de orice fel cu exteriorul (inclusiv refuzul accesului la mijloace media), dacă nu sunt impuse de rațiuni de securitate ale locului de detenție și se dovedește că au produs suferințe suplimentare deținuților sunt contrare art. 3. Exemple de cazuri sunt:

- Iorgov vs. Bulgaria (hotărârea din martie 2004) în care s-a procedat la izolarea totală a petentului (condamnat la pedeapsa capitală) timp de 3 ani, ceea ce i-a produs suferințe ce au depășit nivelul suportabil. Curtea a apreciat că acest tratament este și inuman și degradant;

- Mayzet vs. Rusia (hotărârea din ianuarie 2005) în care petentul a fost închis 9 ani și 14 zile într-o celulă supraaglomerată, în care mai erau 6-10 deținuți (și nu era respectat standardul stabilit de Comitetul împotriva torturii, de minim 7 metri pătrați de persoană), în condiții de murdărie, fără lumină. Curtea a decis că este vorba despre un tratament degradant;

- Kalashnikov vs. Rusia (hotărârea din iunie 2005) în care petentul, deținut în condiții asemănătoare cu cele din cazul Mayzet a fost supus unui tratament degradant. Lipsa de lumină, igienă, ventilație, bolile de piele de care s-a îmbolnăvit i-au produs teamă, angoasă, sentimente de inferioritate.

3. Tratamentul străinilor (sau protecția prin rigoare)

- In cazul Soering vs. Regatul Unit (hotărârea din iulie 1989) Curtea apreciază că decizia de a extrăda un străin poate să ridice o problemă din perspectiva art. 3 și poate angaja răspunderea unui stat contractant în numele Convenției dacă există motive serioase și dovezi că persoana în cauză va fi supusă unui risc real de a fi supusă torturii sau pedepselor inumane și degradante în situația în care va fi predată statului solicitant. În speță, Jens Soering, vinovat de crime în statul american Virginia, risca, pe de o parte, condamnarea la pedeapsa capitală și, pe de altă parte, expunerea sindromului „culoarului morții” (pentru o perioadă de 6-8 ani), ce poate fi fără dubiu asimilat tratamentelor inumane și degradante.

- Cazul Shamayev și alți 12 vs. Georgia și Rusia (hotărârea din aprilie 2005).

Petiționarii au fost arestați în Georgia pentru trecerea frauduloasă a frontierei (fiind urmăriți pentru săvârșirea mai multor infracțiuni în Rusia, unul dintre ei fiind deja condamnat la moarte). La cererea de extrădare a autorităților ruse Georgia a invocat inițial legea penală care interzice extrădarea într-o țară care practică pedeapsa capitală. După ce Rusia a asigurat că există un moratoriu cu privire la pedeapsa capitală și o decizie a Curții Constituționale care interzicea instanțelor să o aplice, autoritățile georgiene au aprobat extrădarea.

Folosirea forței de către autoritățile georgiene pentru a-i muta pe petiționari din celulă în vederea extrădării a fost calificată de către Curte ca tratament inuman. Pentru că au aflat din media despre aprobarea extrădării câtorva dintre ei, teama față de viitorul lor a fost foarte mare și au opus rezistență. Folosirea de către autorități a 15 membri ai forțelor de ordine, înarmați cu bâte și rănirea deținuților a fost disproporționată și a constituit un tratament inuman.

4. Tratamente inumane constând în distrugerea locuințelor

Suferința produsă prin asemenea acte săvârșite de forțele de ordine sau de securitate este, în viziunea Curții, tratament inuman. În 1996, Curtea se pronunță în acest sens în cauza Akdivar vs. Turcia și în 1998 în cazul Selçut și Asker vs. Turcia (în ambele, forțele de securitate au distrus prin incendiere sate întregi și au determinat abandonarea acestora de către locuitori).

Cazuri în care Curtea a reținut săvârșirea unor tratamente și pedepse degradante

Tratamentele și pedepsele degradante presupun acte ce sunt de natură a umili persoana în fața celorlalți și a o obliga să acționeze împotriva voinței sau conștiinței sale.

Curtea, după ce a identificat cele cinci tehnici descrise în cazul Irlanda vs. Regatul Unit a apreciat că acestea sunt și degradante pentru că au produs teamă, sentimente de inferioritate și umilință. Mai mult, în cazul Tyrer vs. Regatul Unit Curtea apreciază că este suficient ca victima să se considere umilită în proprii săi ochi (hotărârea din aprilie 1978). Petiționarul, un minor care fusese condamnat pentru o agresiune împotriva unui coleg de școală a fost supus unor pedepse corporale care sunt încă aplicabile în Insula Man (bătaia cu vergea, în poziția aplecat peste masă, fără pantaloni și slip, în prezența tatălui și a autorității).

Un alt exemplu de tratament degradant este cel reținut în cazul Smith și Grady vs. Regatul Unit (hotărârea din 1987) în care s-a procedat la concedierea unor membri ai forțelor armate pe motiv de orientare sexuală (homosexualitate). Petenții au fost supuși unor interviuri umilitoare, cerându-li-se detalii intime, motiv pentru care Curtea a reținut, pe lângă încălcarea art. 8 al Convenției și aceea a art. 3, în sensul menționat.

Obligațiile ce revin statelor- părți la convenție

Termenii redactării articolului 3 au dat o conotație negativă obligației principale a statelor în sensul de a se abține de la săvârșirea torturii și tratamentelor inumane sau degradante. Curtea Europeană a considerat (în cazul Irlanda vs. Regatul Unit) că și actele săvârșite de agenții statului în afara atribuțiilor lor oficiale atrage răspunderea statului care nu trebuie să tolereze anumite comportamente sau să invoce faptul că nu le-a cunoscut. Pe de altă parte, după cum reiese din analiza de mai sus, instanța europeană a evidențiat unele obligații pozitive pentru state: investigarea cazurilor în care se invocă comiterea unor fapte de către autoritățile statului, incriminarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante săvârșite de persoane fizice, asigurarea protecției speciale a integrității fizice și psihice a persoanei aflate în detenție (împotriva abuzurilor ce pot fi săvârșite fie de autorități fie de alte persoane), asigurarea tratamentului medical corespunzător în timpul detenției și respectarea demnității ființei umane.